

Sygn. akt III CSK 308/09

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 czerwca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Bączyk (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk (sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa J. K. i K. K.

przeciwko Skarbowi Państwa – Generalnemu Dyrektorowi Dróg Krajowych i Autostrad w W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu niejawnym w dniu 17 czerwca 2010 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 22 lipca 2009 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok w punkcie I (pierwszym) w zakresie oddalenia apelacji w części dotyczącej odsetek ustawowych zasądzonych od kwoty 1.960.358,28 zł (jeden milion dziewięćset sześćdziesiąt tysięcy trzysta pięćdziesiąt osiem złotych i dwadzieścia osiem groszy) za okres od dnia 24 września 2004 r. do dnia 19 grudnia 2008 r. i w tym zakresie przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Powodowie J. K. i K. K. wnieśli o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w K. kwoty 2.094.094 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu tytułem odszkodowania za szkodę obejmującą zmniejszenie wartości budynków będących własnością powodów oraz koszty naprawy tych budynków uszkodzonych wskutek działań, za które pozwany ponosi odpowiedzialność.

Wyrokiem z dnia 9 grudnia 2008 r. Sąd Okręgowy w K. zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 1.960.358,28 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 24 września 2004 r. oraz oddalił powództwo w pozostałej części.

Sąd Okręgowy ustalił, że decyzją Wojewody X. z dnia 12 maja 1998 r., nr RP.II-(...)/98 została ustalona lokalizacja autostrady A-4 dla odcinka od ulicy K. do węzła „W.(...)”. Wyznaczony pas autostrady przechodził m.in. przez działki oznaczone nr (...)/21, (...)/22 i (...)/23, których współwłaścicielami byli powodowie. W pasie zabudowy autostrady i drogi dojazdowej do autostrady zlokalizowany był częściowo na działce powodów nr (...)/22, a częściowo na działkach Skarbu Państwa budynek administracyjno-handlowy, który należało wyburzyć. Budynek ten znajdował się w odległości 10 metrów od zespolonych ze sobą budynków salonu samochodowego, hali serwisowej i myjni samochodów na działce powodów nr (...)/21. W dniu 15 lipca 1999 r. Wojewoda X. wydał decyzję zezwalającą Agencji Budowy i Eksploatacji Autostrad na niezwłoczne zajęcie części działki powodów nr (...)/3 jako niezbędnej do wykonania robót budowlanych. W tym samym dniu Wojewoda wydał również decyzję dotyczącą działki nr (...)/11 stanowiącej własność P. K.. Decyzjom nadano rygor natychmiastowej wykonalności. W dniu 24 stycznia 2001 r. oraz 27 sierpnia 2002 r. Wojewoda X. wydał decyzje o wywłaszczeniu na rzecz Skarbu Państwa prawa własności zabudowanej nieruchomości położonej w K., oznaczonej nr działki (...)/22 oraz działki nr (...)/23, stanowiących współwłasność powodów. W dniu 4 lipca 2001 r. Agencja Budowy i Eksploatacji Autostrad w obecności przedstawicieli Urzędu Wojewódzkiego, Inwestora, Wykonawców, Nadzoru oraz Policji, wobec odmowy dobrowolnego wydania przez powodów nieruchomości: działki nr (...)/11, części działki (...)/3 oraz działek nr (...)/7 i nr (...)/5, na których miały być prowadzone roboty drogowe, przeprowadziła fizyczne zajęcie tych nieruchomości. W tym samym dniu rozpoczęto prace wyburzenia budynku

handlowego. Roboty te wykonywała Spółka Akcyjna S.(...) z siedzibą w W. Wyburzany budynek połączony był z budynkiem salonu samochodowego żelbetowymi ławami fundamentowymi. Na skutek prowadzonych robót doszło do uszkodzenia budynku salonu samochodowego i hali serwisowej oraz ich otoczenia. Minimalny koszt prac koniecznych do przywrócenia prawidłowego funkcjonowania budynków i ich zabezpieczenia wynosi 871.998,28 zł brutto. Wskutek uszkodzeń wartość budynku salonu samochodowego i hali serwisowej uległa zmniejszeniu o 20%. Wartość salonu samochodowego uległa trwałemu zmniejszeniu o 330.700 zł, natomiast wartość hali serwisowej o 757.660 zł.

W ocenie Sądu Okręgowego, powodowie wykazali przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa. Pozwany ponosi odpowiedzialność za szkodę doznaną przez powodów na podstawie art. 417 § 1 k.c. – w brzmieniu obowiązującym do 1 września 2004 r. – w związku z art. 77 ust. 1 Konstytucji. Sprawcą uszkodzeń budynków należących do powodów byli wykonawcy robót drogowych, którzy powinni być traktowani jako funkcjonariusze państwowi, gdyż działali na zlecenie organu władzy administracji. Zgodnie bowiem z art. 7 ustawy z dnia 27 października 1994 r. o autostradach płatnych oraz Krajowym Funduszu Drogowym (j.t.: Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2571), obowiązującym w dacie inwestycji, Agencja Budowy i Eksploatacji Autostrad przygotowywała i koordynowała budowę i eksploatację autostrad w zakresie określonym ustawą, a więc realizowała zadania publiczne w zakresie budowy autostrad. Zdarzeniem powodującym szkodę było prowadzenie w lipcu 2001 r. na zlecenie i pod nadzorem pracowników Agencji prac wyburzeniowych pawilonu handlowego niezgodnie z zasadami sztuki budowlanej, według niewłaściwej technologii prowadzenia prac, bez uzyskania pozwolenia na rozbiórkę względnie zgłoszenia rozbiórki właściwemu organowi, zgodnie z art. 31 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (j.t.: Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118).

Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad w W. odpowiada jako statio fisci Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną powodom, na podstawie przepisów ustawy z dnia 1 marca 2002 r. o zmianach w organizacji i funkcjonowaniu centralnych organów administracji rządowej i jednostek im podporządkowanych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2002 r. Nr 25, poz. 253 ze zm.). Zgodnie z art. 1 ust. 6 pkt 1 tej ustawy z dniem 31 marca 2002 r. uległ zniesieniu centralny organ administracji rządowej – Agencja Budowy i Eksploatacji Autostrad, której zadania, na podstawie art. 4 ust. 2 ustawy, zostały przejęte przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad. Ponadto

według z art. 70 ust. 1 ustawy zobowiązania Agencji Budowy Dróg i Autostrad obciążają Skarb Państwa – Generalną Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad.

Szkodą jest zmniejszenie się o 1.088.360 zł wartości budynku salonu samochodowego i hali serwisowej wskutek uszkodzeń związanych z działaniami podjętymi przez osoby działające na zlecenie Agencji oraz koszty w kwocie 871.998,28 zł na przywrócenie budynków i ich otoczenia do normalnej eksploatacji. Odsetki ustawowe Sąd zasądził na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. od daty doręczenia odpisu pozwu stronie pozwanej.

Wyrokiem z dnia 22 lipca 2009 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w K., uznając za prawidłowe ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji. W zakresie oceny prawnej Sąd odwoławczy przyjął, że podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej Agencji Budowy i Eksploatacji Autostrad, która była państwową osobą prawną, stanowił obowiązujący w chwili wyrządzenia szkody art. 420 k.c. Sąd Apelacyjny przyjął, że pozwany popadł w opóźnienie z zapłatą odszkodowania od chwili doręczenia mu odpisu pozwu. Ponadto pozwany nie zaoferował żadnych dowodów na okoliczność, że zasądzenie odsetek od chwili poprzedzającej ustalenie wysokości szkody może doprowadzić do bezpodstawnego wzbogacenia poszkodowanego wierzyciela.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego w części oddalającej apelację pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w K., zasądającego na rzecz powodów odsetki ustawowe od kwoty 1.960.358,28 zł od dnia 24 września 2004 r. do dnia wydania wyroku (19 grudnia 2008 r.), skargę kasacyjną wniósł pozwany, który oparł ją na podstawie naruszenia prawa materialnego: art. 455 k.c. oraz art. 481 § 1 i 2 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie polegające na ustaleniu szkody i określeniu jej wysokości na dzień wydania wyroku, a jednocześnie zasądzeniu odsetek od tak ustalonego odszkodowania poczynszy od dnia doręczenia pozwanemu odpisu pozwu. Pozwany wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części oraz zmianę wyroku Sądu Okręgowego w K. i zasądzenie na rzecz powodów odsetek od kwoty 1.960.358,28 zł od dnia wydania wyroku do dnia zapłaty, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej dotyczą daty, od której powodowie jako poszkodowani mogą żądać odsetek za opóźnienie w zapłacie odszkodowania, gdy jego wysokość została ustalana przez Sąd według cen obowiązujących w chwili wyrokowania.

Odnośnie do tego zagadnienia w orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowane są trzy stanowiska. Według pierwszego z nich, podobnie jak przyjął to Sąd Apelacyjny, zobowiązany do naprawienia szkody popada w opóźnienie, ze skutkami wynikającymi z art. 481 § 1 k.c., od dnia wezwania go przez poszkodowanego do zapłaty odszkodowania bez względu na to z jakiej daty ceny są podstawą ustalenia wysokości odszkodowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lipca 2004 r., I CK 83/04, Mon. Prawn. z 2004 r., nr 16, str. 726). Uzasadnieniem takiego stanowiska jest przyjęcie, że obecnie funkcja odszkodowawcza odsetek przeważa nad ich funkcją waloryzacyjną. Zasądzenie odsetek od daty wyrokowania prowadzi w istocie do ich umorzenia za okres przed datą wyroku co jest nieuzasadnionym uprzywilejowaniem dłużnika.

Według drugiego, dominującego zapatrywania, jeżeli wysokość odszkodowania jest ustalona na podstawie cen z daty wyrokowania albo innej daty, to również od tych dat należą się wierzycielowi odsetki (por. uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 1994 r., III CZP 183/93, OSNC z 1994 r., nr 7-8, poz. 155 oraz z dnia 6 września 1994 r., III CZP 105/94, OSNC z 1995 r., nr 2, poz. 26, wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 lutego 2000 r., II CKN 725/98, OSNC z 2000 r., nr 9, poz. 158, z dnia 27 marca 2001 r., IV CKN 297/00, Lex nr 52405, z dnia 8 maja 2003 r., II CKN 66/01, Lex nr 121712, z dnia 21 listopada 2003 r., II CK239/02, Lex nr 479364, z dnia 4 lutego 2005 r., I CK 569/04, Lex nr 284141 oraz z dnia 9 maja 2008 r., III CSK 17/08, Lex nr 424385). Od daty, stanowiącej podstawę ustalenia wysokości odszkodowania – zasadniczo od chwili wyrokowania przez sąd – staje się wymagalne odszkodowanie i z tą też chwilą dłużnik popada w stan opóźnienia w jego zapłacie. Uzasadnieniem tego stanowiska jest to, że wyrok ustalający odszkodowanie według cen z chwili wyrokowania bądź innej daty, ma charakter kształtujący. W konsekwencji dopiero od chwili określenia wysokości odszkodowania przez sąd możliwe jest obarczenie dłużnika negatywnymi skutkami prawnymi wynikającymi z art. 481 § 1 k.c. za spełnienie tak określonego świadczenia z opóźnieniem. Data wymagalności roszczenia odszkodowawczego nie jest tożsama z datą popadnięcia dłużnika w stan opóźnienia w zapłacie odszkodowania (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2008 r., III CSK 17/08). Ponadto zachodzi zbieżność funkcji kompensacyjnej – wynikającej z art. 481 § 1 i 2 k.c. oraz art. 363 § 2 k.c. – której celem jest zapewnienie poszkodowanemu pełnego odszkodowania poprzez waloryzację jego wysokości, co powinno zapewnić poszkodowanemu naprawienie w pełni doznanej szkody. Zasądzenie odszkodowania wraz z odsetkami za czas opóźnienia nie może powodować wzbogacenia się poszkodowanego kosztem

osoby odpowiedzialnej za naprawienie szkody, do czego mogłoby dojść gdyby poszkodowany otrzymał nie tylko odszkodowanie wyrównujące mu doznaną szkodę, ale również dodatkową korzyść w postaci wysokich odsetek ustawowych.

Według trzeciego stanowiska, w rozważanym wypadku zachodzi konieczność zastosowania mechanizmu korygującego. Ustalenie wysokości odszkodowania według cen z daty wyrokowania nie może bowiem pozbawić poszkodowanego ani odsetek ustawowych od daty wymagalności odszkodowania wyrażonego sumą pieniężną ustaloną według cen z tej daty, ani odsetek ustawowych od przyznanego odszkodowania od daty jego zasądzenia (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1998 r., III CZP 72/97, OSNC z 1998 r., nr 9, poz. 133). W konsekwencji – jak wynika z wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2003 r., II CK 146/02 (Lex nr 82271) – w przypadku dochodzenia przez poszkodowanego odszkodowania za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym należy wyróżnić trzy terminy: datę wymagalności roszczenia (art. 455 k.c.), datę właściwą dla ustalenia wysokości odszkodowania (art. 363 § 2 k.c.) oraz datę, od której należą się wierzycielowi odsetki (art. 481 § 1 k.c.).

W ocenie Sądu Najwyższego, w składzie rozpoznającym skargę kasacyjną, zobowiązanie sprawcy szkody do naprawienia wyrządzonej szkody powstaje i staje się wymagalne z chwilą jej wyrządzenia. Tak ogólnie ujęte zobowiązanie może przybrać formę świadczenia zobowiązanego polegającego na przywróceniu stanu poprzedniego (restytucji naturalnej) albo świadczenia pieniężnego w postaci odszkodowania. Zgodnie bowiem z art. 363 § 1 k.c., naprawienie szkody powinno nastąpić, według wyboru poszkodowanego, bądź przez przywrócenie stanu poprzedniego bądź przez zapłatę odpowiedniej sumy pieniężnej. Uczynienie zadość obowiązкови naprawienia szkody przez osobę odpowiedzialną za jej naprawienie wymaga więc dokonania przez poszkodowanego wyboru formy naprawienia szkody i zakomunikowania tego, np. poprzez wezwanie do zapłaty określonej kwoty odszkodowania, osobie zobowiązanej do naprawienia szkody. W takim wypadku, zgodnie z art. 455 k.c., dłużnik (osoba odpowiedzialna za naprawienie szkody) powinien niezwłocznie zapłacić poszkodowanemu należne odszkodowanie. Ogólnie ujęte zobowiązanie do naprawienia szkody jest więc ze swej istoty zobowiązaniem niepieniężnym. Przekształca się w zobowiązanie pieniężne dopiero z chwilą wyboru przez poszkodowanego formy naprawienia szkody poprzez zapłatę odszkodowania. Mimo że świadczenie odszkodowawcze ma charakter świadczenia pieniężnego wykazuje pewne specyficzne

cechy w stosunku do świadczeń pieniężnych w ścisłym znaczeniu, tj. gdy przedmiotem zobowiązania od chwili powstania jest suma pieniężna ściśle określona co do swej wysokości. W stosunku do takiego zobowiązania pieniężnego ma zastosowanie zasada nominalizmu określona w art. 358¹ § 1 k.c., według której spełnienie świadczenia następuje przez zapłatę sumy nominalnej, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej. Wyjątki dotyczą możliwości zastrzeżenia przez same strony mechanizmu waloryzacyjnego (art. 358¹ § 2 k.c.) oraz dokonania sądowej waloryzacji takiego świadczenia w razie istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania (art. 358¹ § 3 k.c.). Inaczej jest w przypadku świadczenia pieniężnego w postaci obowiązku zapłaty odszkodowania. W stosunku do takiego zobowiązania ma zastosowanie zasada zawarta w art. 363 § 2 k.c., według której jeżeli naprawienie szkody ma nastąpić w pieniądzu, wysokość odszkodowania powinna być ustalona według cen z daty ustalenia odszkodowania, chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili. Osoba zobowiązania do naprawienia szkody powinna zapłacić poszkodowanemu należne mu odszkodowanie – zgodnie z art. 455 k.c. – niezwłocznie po wezwaniu do jego zapłaty. Wysokość tego odszkodowania powinna być wówczas ustalona według kryteriów zawartych w art. 363 § 2 k.c. W razie sporu sądowego dotyczącego odszkodowania norma zawarta w art. 363 § 2 k.c. przy uwzględnieniu art. 316 k.p.c., oznacza, że wysokość odszkodowania powinna zostać ustalona, co do zasady, według cen obowiązujących w chwili wyrokowania sądu, chyba że szczególne okoliczności przemawiają za przyjęciem za podstawę cen istniejących w innej chwili.

Art. 363 § 2 k.c. eksponuje zasadę kompensacyjnego charakteru odpowiedzialności odszkodowawczej. Odszkodowanie powinno gwarantować poszkodowanemu pełną rekompensatę za wyrządzoną szkodę. W typowych, stanach faktycznych, zastosowanie art. 363 § 2 k.c. powoduje uwzględnienie każdego, a nie tylko istotnego, spadku siły nabywczej pieniądza, jaki następuje pomiędzy datą powstania szkody, wezwaniem osoby zobowiązanej do naprawienia szkody do zapłaty odszkodowania czy datą doręczenia odpisu pozwu pozwanemu (sprawcy szkody) a datą wyrokowania przez sąd o należnym poszkodowanemu odszkodowaniu.

Według art. 481 § 1 k.c., w razie opóźnienia w spełnieniu przez dłużnika świadczenia pieniężnego wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem

okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Przepis ten dotyczy świadczeń o charakterze pieniężnym, w tym również świadczenia odszkodowawczego. Jego funkcją jest zagwarantowanie wierzycielowi wynagrodzenia za korzystanie z jego pieniędzy przez dłużnika. W sytuacji, w której wysokość odsetek nie jest ustalona między stronami należą się wierzycielowi, zgodnie z art. 481 § 2 k.c., odsetki ustawowe. Uwzględniając wysokość tych odsetek (znacznie wyższych od stopy inflacji oraz przeciętnych lokat bankowych), można przyjąć, że odsetki ustawowe gwarantują wierzycielowi waloryzację spadku siły nabywczej pieniądza. Na wysokość ustalanych odsetek ustawowych ma przede wszystkim wpływ to, że mają one pełnić także funkcję stymulującą dłużnika do spełnienia świadczenia pieniężnego.

Przepis zawarty w art. 481 § 1 k.c. dotyczy sytuacji, w której na dłużniku ciąży obowiązek spełnienia świadczenia pieniężnego określonego co do wysokości. Przyjęcie istnienia stanu opóźnienia jest możliwe wówczas, gdy dłużnik nie spełnia w terminie świadczenia pieniężnego określonego co do wysokości. Warunkiem istnienia stanu opóźnienia dłużnika w spełnieniu świadczenia pieniężnego jest to, aby dłużnik znał treść obowiązku, jaki ma spełnić (wysokość świadczenia pieniężnego) względnie czynniki, które pozwalają ustalić wysokość tego świadczenia. Należy mieć bowiem na uwadze treść art. 354 § 1 k.c., według którego dłużnik powinien wykonać zobowiązanie m.in. zgodnie z jego treścią, co jest możliwe wówczas, gdy zna treść swego zobowiązania. Tylko w takim przypadku dłużnik może ponosić negatywne konsekwencje prawne wynikające z zaniechania wykonania tego obowiązku. Wskazane argumenty uzasadniają wniosek, że osoba zobowiązania do naprawienia szkody, w sytuacji w której wysokość odszkodowania jest ustalana na podstawie cen obowiązujących w chwili wyrokowania, popada w stan opóźnienia w spełnieniu tak określonego świadczenia najwcześniej od daty wyrokowania. W konsekwencji brak jest podstaw do zasądzenia od osoby odpowiedzialnej za naprawienie szkody odsetek ustawowych za opóźnienie od tak ustalonego odszkodowania od daty wcześniejszej niż data wyrokowania, jeżeli w chwili tej ceny były wyższe od cen obowiązujących wcześniej, w szczególności w chwili wezwania tej osoby do zapłaty odszkodowania. Zasądzenie odsetek ustawowych od odszkodowania ustalonego według cen obowiązujących w chwili wyrokowania za okres poprzedzający tę datę prowadziłoby do podwójnej kompensacji tego samego uszczerbku majątkowego doznanego przez poszkodowanego wskutek spadku siły nabywczej pieniądza, na dwóch podstawach prawnych - art. 481 § 1 i 2 k.c. oraz art. 363 § 2 k.c. Należy mieć również na uwadze, że art. 363 § 2 k.c.

pozwała na ustalenie wysokości odszkodowania także według cen obowiązujących w innej chwili niż data ustalania jego wysokości (chwilę wyrokowania), np. według cen obowiązujących w chwili wezwania osoby odpowiedzialnej za naprawienie szkody do zapłaty odszkodowania. W takim przypadku poszkodowany może domagać się na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. odsetek od tak ustalonego odszkodowania za okres, liczony od chwili gdy zgodnie z art. 455 k.c. dłużnik powinien był spełnić świadczenie odszkodowawcze po wezwaniu go do jego zapłaty. Poszkodowany może domagać się, aby właśnie według tej metody sąd określił wysokość należnego mu odszkodowania i zasądził należne odsetki za opóźnienie w jego zapłacie. Zgłaszając w pozwie żądanie zapłaty określonego co do wysokości odszkodowania wraz z odsetkami od chwili doręczenia odpisu pozwu, powód dał wyraz temu, że żąda odsetek za opóźnienie w zapłacie przez pozwanego odszkodowania w wysokości należnej właśnie na chwilę doręczenia odpisu pozwu pozwanemu. Brak jest jednak podstaw do uwzględnienia żądania zapłaty odsetek za opóźnienie w zapłacie tak określonego odszkodowania za okres poprzedzający datę wyrokowania, gdy wysokość odszkodowania zasądanego według tej daty nie jest niższa od odszkodowania należnego poszkodowanemu w chwili wezwania do jego zapłaty wraz z odsetkami liczonymi do chwili wyrokowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2009 r., I CSK 524/08, OSNC Zb. Dod. 2009 r. D, poz. 106).

Uwzględniając powyższe należy uznać za uzasadniony zarzut naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 455 k.c. przez przyjęcie, że wymagalność roszczenia o zapłatę świadczenia odszkodowawczego w wysokości ustalonej w wyroku Sądu Okręgowego nastąpiła z chwilą doręczenia pozwanemu odpisu pozwu, gdy podstawą ustalenia wysokości odszkodowania były ceny obowiązujące w chwili wyrokowania przez Sąd Okręgowy. Takie stanowisko błędnie utożsamia datę wymagalności roszczenia odszkodowawczego, ustaloną według art. 455 k.c., z datą wymagalności świadczenia odszkodowawczego ustalonego przy uwzględnieniu cen obowiązujących po tej dacie, w chwili wyrokowania.

Zasadny był także zarzut naruszenia art. 481 § 1 i 2 k.c. przez przyjęcie, że z chwilą doręczenia odpisu pozwu pozwany popadł w stan opóźnienia z zapłatą odszkodowania w wysokości ustalonej wyrokiem Sądu Okręgowego, a w konsekwencji był zobowiązany do zapłaty od tej chwili odsetek ustawowych od tak ustalonego odszkodowania. Sąd Apelacyjny nie zwrócił także uwagi na to, że w pozwie powodowie domagali się odszkodowania jedynie za spadek wartości ich budynków uszkodzonych

podczas prac rozbiórkowych. W uzasadnieniu żądania powodowie w ogóle nie ujęli kosztów przeprowadzonych przez siebie prac remontowych albo koniecznych do wykonania robót w celu przywrócenia możliwości korzystania z uszkodzonych budynków. Takie żądanie – stanowiące w istocie zmianę podstawy faktycznej powództwa – powodowie zgłosili dopiero po sporządzeniu w sprawie opinii przez biegłych. Z tej również przyczyny nie było podstaw do przyjęcia, że pozwany popadł w stan opóźnienia w zapłacie tej części odszkodowania od chwili doręczenia mu odpisu pozwu.

Ponieważ skarga kasacyjna została oparta na uzasadnionej podstawie Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. uchylił wyrok w zaskarżonej części i przekazał sprawę w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu pozostawiając temu Sądowi, na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c., rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.